

9. Особливості оскарження порушень виборчого законодавства

Закон України «Про вибори народних депутатів» передбачає два шляхи оскарження порушень виборчого законодавства:

- 1) до виборчої комісії в порядку, передбаченому [статтями 108 – 113 Закону України «Про вибори народних депутатів України»](#);
- 2) до адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України (КАСУ).

Однак, аналіз вищезгаданих правових актів показує, що рішення, дії чи бездіяльність ЗМІ, її посадових та творчих працівників, які порушують законодавство про вибори, можуть бути оскаржені лише в судовому порядку (**оскарження їх незаконної діяльності до виборчої комісії законодавством України не передбачено!!!**).

Особливості оскарження та розгляду позовів до ЗМІ про порушення законодавства України про вибори викладено у вигляді таблиці.

№ п/п	Процедурне питання	Особливості процедури	Правова підстава
1.	Куди може бути подано позов	До місцевого загального суду як адміністративного суду за місцезнаходженням ЗМІ	ч. 9 ст. 108 ЗУ «Про вибори народних депутатів України»; ч. 3 ст. 174 КАСУ
2.	Хто може оскаржити до суду діяльність ЗМІ та їх працівників під час виборів	Право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність ЗМІ, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників , що порушують законодавство про вибори мають: – виборча комісія, – кандидат в народні депутати, – партія – суб'єкт виборчого процесу. Інші суб'єкти виборчого процесу такого права не мають!!! УВАГА: Дії власників ЗМІ, які не працюють у створеному ними засобі масової інформації на адміністративних посадах та не є їх творчими працівниками, відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та КАСУ оскарженню не підлягають!	ч. 1 ст. 174 КАСУ
3.	Строки звернення до адміністративного суду	Загальний строк Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності ЗМІ, його посадових та службових осіб, творчих працівників може бути подано до адміністративного суду у 5-денний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності Спеціальний строк Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності, що мали місце до дня	ч. 6-7 ст. 172, ч. 4 ст. 174 КАСУ

		голосування , може бути подано до адміністративного суду у вищезазначений (5-денний) строк, але <u>не пізніше 24-ї години дня, що передує дню голосування.</u>	
4.	Строк розгляду справи адміністративним судом	<p><u>Загальне правило:</u> Суд вирішує адміністративні справи у 2-денний строк після надходження позовної заяви.</p> <p><u>Спеціальні строки розгляду:</u></p> <p>1) Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли <u>до дня голосування</u>, вирішуються судом у 2-денний строк, але <u>не пізніше ніж за 2 години до початку голосування.</u></p> <p>2) Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли у день голосування вирішуються судом <u>до закінчення голосування.</u></p> <p>3) Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли у день голосування, але після закінчення голосування, вирішуються судом у <u>2-денний строк після надходження позовної заяви.</u></p>	ч. 11 ст. 172, ч. 5 ст. 174 КАСУ
5.	Особливості судових рішень	<p>1). Суд, установивши порушення законодавства про вибори, визначає у рішенні спосіб захисту порушених прав та інтересів, а також порядок усунення усіх наслідків цих порушень відповідно до закону або приймає інше передбачене законом рішення.</p> <p>2). У разі виявлення порушень, що можуть бути підставою для притягнення до відповідальності не за правилами КАСУ, суд постановляє окрему ухвалу з повідомленням про наявність таких порушень і надсилає її до органів чи осіб, уповноважених вжити у зв'язку з цим заходів, встановлених законом.</p>	ч. 1 ст. 177 КАСУ
6.	Коли можна отримати рішення суду	Копії судового рішення невідкладно видаються особам, які брали участь у справі, або надсилаються їм, якщо вони <u>не були присутні</u> під час його проголошення.	ч. 2 ст. 177 КАСУ
7.	Коли рішення суду набирає законної чинності	<p>1) Судові рішення за наслідками розгляду судами першої інстанції справ щодо ЗМІ набирають законної сили після закінчення строку апеляційного оскарження, а у разі їх апеляційного оскарження – з моменту проголошення судового рішення суду апеляційної інстанції.</p> <p>2) Судові рішення Вищого адміністративного суду України набирають</p>	ч. 3 ст. 177 КАСУ

		законної сили з моменту проголошення і не можуть бути оскаржені.	
8.	Строки подачі апеляційної скарги	Судові рішення можуть бути оскаржені в апеляційному порядку у 2-денний строк з дня їх проголошення , а судові рішення, ухвалені до дня голосування , – не пізніше ніж за 4 години до початку голосування .	ч. 5 ст. 177 КАСУ
9.	До якого суду подається апеляційна скарга	Судами апеляційної інстанції є відповідні апеляційні адміністративні суди .	ч. 6 ст. 177 КАСУ
10.	Строк розгляду справ апеляційними адміністративними судами	Загальний строк: Суд апеляційної інстанції розглядає справу у 2-денний строк після закінчення строку апеляційного оскарження з повідомленням осіб, які беруть участь у справі. Спеціальний строк: Апеляційна скарга стосовно судового рішення, що було ухвалене до дня голосування , розглядається не пізніше ніж за 2 години до початку голосування .	ч. 7 ст. 177 КАСУ
11.	Особливості розгляду справ адміністративними судами	1) Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає розгляду справи. 2) Суд апеляційної інстанції за наслідками апеляційного розгляду не може повертати справу на новий розгляд. 3) Судові рішення суду апеляційної інстанції є остаточним .	ч. ч. 8, 9 ст. 177 КАСУ
12.	Особливості обчислення строків під час розгляду справи адміністративним судом	1) Строки обчислюються календарними днями і годинами. 2) Останнім днем строку , який має закінчитися з настанням певної події, є день, що передує дню вказаної події. 3) Днем бездіяльності є останній день встановленого законом строку, в який мало бути вчинено дію або прийнято рішення. 4) Днем подання позовної заяви , апеляційної скарги є день їх надходження до відповідного суду!!! 5) Строки подання позовних заяв і апеляційних скарг не може бути поновлено!!! 6) Позовні заяви, апеляційні скарги, подані після закінчення цих строків, суд залишає без розгляду .	ст. 179 КАСУ

Під час проведення виборів порушення виборчого законодавства можуть відбуватись не лише з боку засобів масової інформації, їх власників, посадових, службових осіб чи творчих працівників. Нерідко мають місце порушення прав журналістів/ЗМІ щодо належного висвітлення виборчого процесу. Найчастіше журналісти скаржаться на порушення їх прав безперешкодно відвідувати в день виборів приміщення для голосування, проводити там фото-, відеозйомку тощо.

Відповідно, при порушенні прав журналістів під час підготовки та проведення виборів, останні також потребують їх захисту. Але, на жаль, українське законодавство ефективного механізму забезпечення цих прав не встановлює.

У випадку порушення прав журналіста та/або ЗМІ на здійснення інформування під час виборчого процесу, вони не мають права звернутись з відповідною скаргою до виборчої комісії, оскільки не відносяться до суб'єктів звернень зі скаргами (див. ч. 1 ст. 108 Закону України «Про вибори народних депутатів України»).

КАСУ також не встановлює спеціальних процедур оскарження порушення прав журналістів та ЗМІ на висвітлення виборчого процесу (положення статей 172, 174, 175 КАСУ на них не поширюються).

Відповідно, якщо під час збору, обробки, зберігання та поширення інформації щодо підготовки та проведення виборів порушуються права журналістів/ЗМІ (на доступ до виборчих дільниць, отримання інформації про хід підготовки та проведення виборів, проведення фото-, відеозйомки, використання диктофона тощо), вони можуть звернутись за їх захистом лише у загальному порядку.

Не зайвим буде нагадати, що у випадку грубих порушень правових норм, які гарантують права журналістів під час виборів, працівники ЗМІ для їх фіксації можуть звернутись до офіційних спостерігачів, кандидатів в народні депутати, інших суб'єктів виборчого процесу, передбачених ст. 12 Закону України «Про вибори народних депутатів України», оскільки зазначені особи мають право подавати скарги до виборчої комісії або до суду.